

Advies van het team Omgevingskwaliteit Sterke Lekdijk

Voorlopig Ontwerp Salmsteke

Aan: Ambtelijk opdrachtgever Sterke Lekdijk, Els van Grol

Van: Team omgevingskwaliteit Sterke Lekdijk
Eric Luiten (voorzitter)
Paul Roncken (Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit)
Janine Caalders

Onderwerp: Advies Nota Voorlopig Ontwerp Salmsteke

Datum: 23 maart 2021

Geachte mevrouw Van Grol,

Op vrijdag 26 maart 2021 is het team Omgevingskwaliteit van de Sterke Lekdijk (het OK-team) bijeen gekomen om advies uit te brengen over het Voorlopig Ontwerp voor het deelproject Salmsteke. Wij hebben dat gedaan op basis van twee rapportages, te weten het rapport integraal ontwerp Salmsteke dd 19 februari 2021 en het rapport beeldkwaliteitsplan horeca Salmsteke dd 1 maart 2021, een presentatie door de omgevingsmanager van het waterschap en dienstdoende landschapsarchitect van Strootman landschapsarchitecten.

Het is mij een genoegen u dit advies aan te bieden namens de leden van het team. Voor de algemene benadering die wij als leden van het OK-team volgen in ons commentaar op de samenstelling van planalternatieven voor de verschillende deeltrajecten verwijzen we graag naar de bijlage.

ADVIES BIJ DE NOTA VOORLOPIG ONTWERP SALMSTEKE

Allereerst is een compliment op zijn plaats aan u als bestuurlijke partners voor de durf en het doorzettingsvermogen dat nodig is om grote maatschappelijke opgaven met elkaar te verweven. Het ontwerp laat een fraaie combinatie zien van opgaven en financiering vanuit recreatie, natuurontwikkeling en dijkveiligheid. Ook zien we een doordachte stapeling van functies in het ontwerp. Dat is niet eenvoudig. We moedigen u graag aan op de ingeslagen weg door te gaan en dit als inspiratie te laten dienen voor andere deeltrajecten van Sterke Lekdijk en daarbuiten.

Bij het Voorlopig Ontwerp willen we u ook enkele aandachtspunten en adviezen meegeven voor de verdere uitwerking naar een definitief en uitvoeringsontwerp.

Bewaak de continuïteit van dijk en landschap

Voor een vanzelfsprekend, logisch en oogstrelend ontwerp is het belangrijk om de continuïteit van dijk en landschap in stand te houden en te versterken. Het ontwerp van de weginrichting en recreatieve voorzieningen wordt projectoverstijgend uitgewerkt de komende maanden. We juichen dit toe. Er zijn echter meer elementen die bijdragen aan de continuïteit. We wijzen u bijvoorbeeld op het toekomstig gebruik van het talud met afwisselende afrasteringen aan de binnenzijde. We zien dit als een maatschappelijke expressie van geschakeerd beheer door diverse gebruikers wat een fraai contrast geeft ten opzichte van het continue beeld buitendijks. Het verdient de aanbevelingen dit contrast in stand te houden als scherpe overgang tussen binnendijks cultuurland en buitendijks natuur.

Heb aandacht voor praktisch en duurzaam gebruik in de toekomst

In de geulmonding is een schermenrij voorzien om golfhoogten en stroomsnelheid te reduceren. Het is niet bedoeld om als overstek te dienen. Uit begrijpelijke financiële overwegingen is een brug niet

opgenomen in het ontwerp. Dit schermenrij kan echter als verborgen kwaliteit ingezet worden. Als voorbeeld wijzen het team op het ontwerp van de dijkverlegging bij Lent, waar 'stepping stones' zijn aangebracht. Ook als het niet wenselijk is om een verbinding met het eiland te realiseren is het aan te bevelen nader te onderzoeken welke uitlokking de schermenrij oplevert. Wellicht zullen mensen dit toch als oversteek gebruiken, met onveilige situaties of drastische maatregelen als hekken tot gevolg.

Een tweede locatie waar we uw aandacht graag naar geleiden is het toekomstig gebruik van het strand. Het ontwerp geeft een fraaie balans tussen strandrecreatie aan de ene kant van de geul en een natuurlijke inrichting en uitstraling aan de andere zijde. Het vraagt nog aandacht hoe de natuurlijke oever natuurlijk blijft en hoe het strand ook in de toekomst uitnodigend en bruikbaar blijft. In de ondergrond van het strand is mogelijk een 'geheugen aan vegetatie' aanwezig waardoor het strand geleidelijk weer vol groeit en onbegaanbaar wordt. Een voldoende maagdelijk zandpakket of andere maatregelen kunnen dit tegen gaan.

Balans in projectoverstijgende investeringen

De bestuurlijke partners langs de Lekdijk streven naar een overstijgende eenheid en investering in kwaliteit. Het omgevingskwaliteitsteam heeft hier niets dan lof voor! Het investeren in koppelkansen is dan ook een terugkerend verschijnsel in alle adviezen van het team omgevingskwaliteit. Voor Salmsteke lijkt dit tot een fraaie kwaliteitsimpuls te leiden. Het verdient de aanbeveling om zichtbaar te maken of de benodigde investeringen in balans zijn met andere dijktrajecten. Gaan de weloverwogen investeringen bij Salmsteke niet ten koste van toekomstige kansen elders, danwel kan de lat misschien nog een tandje hoger?

Heb oog voor de vormgeving en herkenbaarheid van dijktafsluitingen

Nederland kent een rijke typologie van dijkprofielen. De smalle kruin en gedetailleerde taluds zijn karakteristiek voor de Lekdijk. De dijk kent daarbij een duidelijke asymmetrie met leesbaar en herkenbaar verschil tussen buitendijks robuustheid en binnendijks kleinschaliger talud en berm. Het team omgevingskwaliteit is nieuwsgierig naar een afwerking die deze asymmetrie ondersteunt. Dit kan bijvoorbeeld met een iets holgetrokken binnen- en buitentalud om de schoonheid en evidentie van het aardlichaam te begrijpen, ook als het water niet tegen de dijk klotst. We adviseren om het behoud van deze kwaliteit en daarmee de leesbaarheid van de dijk nader te onderzoeken.

Ga creatief om met de confrontatie tussen veiligheidsmaatregelen en aanwezige bomenrijen

In het ontwerp is binnendijks een ondergronds pipingscherm opgenomen. Deze doorkruist de aanwezige en karaktervolle bomenrijen op diverse opritten. Het projectteam heeft in het ontwerp een 'hoge' route opgenomen om deze bomen zoveel mogelijk te sparen. Dit streven is waardevol, te meer omdat veel van deze bomen bij wijze van 'cadeau' bij de vorige dijkversterking zijn aangeplant.

We adviseren u te onderzoeken in hoeverre deze waterschaatkundige noodzaak valt combineren met een kwaliteitsimpuls. Te denken valt bijvoorbeeld aan het hergebruiken van het materiaal van de bomen indien deze niet gespaard kunnen worden. Dit kan bijvoorbeeld met behulp van een (lokale) kunstenaar. Als voorbeeld wijzen we u op <... het voorbeeld van Janine...>. Ook willen we u de mogelijkheid meegeven om bomen die verdwijnen terug te brengen, al dan niet in meervoud. Dit kan in overleg met bewoners ingevuld worden. Een erfbeplantingsplan is daarbij een hulpmiddel om zichtbaar te maken hoe een erf ook kan profiteren van deze noodzakelijke ingreep.

Ten slotte geven we u mee dat het belangrijk is om bij opritten en andere elementen telkens maatwerk te leveren, daar er iedere keer unieke situatie aanwezig is. Het projectteam is hier welbewust naar op zoek. We moedigen u aan dit door te zetten.

Horeca/pleisterplaats

In het plan is een horecavoorziening opgenomen in de uiterwaard. Het omgevingsteam ontvangt dit met grote interesse en een positieve grondtoon. Het biedt de kans om een duurzame anker- en pleisterplaats te ontwikkelen, wat bijdraagt aan het comfort voor gebruikers en de zichtbaarheid van het gebied.

Het overstromingsrisico van de voorziening is nu ontworpen op eens per 10 jaar. Dat lijkt een stevig risico. Het team adviseert om de nederzettingen logica of bouw tactiek nog eens tegen het licht te houden.

Mogelijk kan gewerkt worden met demontabele elementen of opbouw, is seizoensgebonden inzet te overwegen of kunnen nog nadere voorzieningen ontwikkeld worden. Ook valt aan te bevelen uit te werken wat dit betekent voor de exploitabiliteit.

Voor een duurzame exploitabiliteit is het aan te bevelen om te formuleren welk soort partij hier wenselijk is als exploitant of uitbater. Als suggestie geeft het team mee te zoeken naar een lokale of cooperatieve invulling. Dit is in zichzelf een vorm van maatschappelijke kwaliteit. Mogelijk kan de poolstokvereniging een rol in spelen. Ter inspiratie geeft het team u de ontwikkeling mee van stationshuiskamers. Dit is een initiatief van de Nederlandse Spoorwegen, waarbij oude stationsgebouwtjes worden herontwikkeld tot lokale dorps huisjes met koffie en reuring.

Ten slotte geeft het team als aandachtspunt mee hoe het toekomstig gebruik en de instandhouding ervan wordt geborgd. Dit is noodzakelijk om ook in de toekomst een uitnodigende gebruikslocatie te behouden.

Afsluitend

Hopende u hiermee een passend en nuttig advies te hebben bezorgd wens ik u wijsheid en daadkracht toe in het bestuurlijke, technische en maatschappelijke debat dat de komende periode voor u ligt.

Hoogachtend en met een hartelijke groet, namens het team Omgevingskwaliteit Sterke Lekdijk,

Eric Luiten (voorzitter)

Eerdere adviezen:

- Advies Nota Kansrijke Oplossingen Salmsteke, d.d. 26 november 2018
- Advies Nota Voorkeuralternatief Salmsteke, d.d. 23 mei 2019

Het team Omgevingskwaliteit Sterke Lekdijk adviseert het Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden en alle bestuurlijke partners, betrokken bij het HWBP-project Sterke Lekdijk, over de integrale omgevingskwaliteit die met behulp van de versterkingsmaatregelen en -voorzieningen voor hoogwaterbescherming in het gebied kan worden bereikt. Het team adviseert gevraagd en ongevraagd op basis van een onafhankelijke positie. Het team bestaat uit de volgende personen: prof. ir. Eric Luiten (voorzitter), dr. ir. Paul Roncken (Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit in Utrecht), dr. ir. Ties Rijcken (civiel-techniek en ontwerp), dr. Janine Caalders (recreatie en gebiedsontwikkeling), drs. Nicole Korsten (infrastructuur en verkeer). Secretaris van het team is ir. Jan-Willem Vrolijk. Het team werkt conform de notitie "Opdrachtbeschrijving en werkwijze team omgevingskwaliteit" vastgesteld bij de bestuurlijke tafel Sterke Lekdijk van 18 januari 2018.